

YIL 7 SAYI 13

OCAK - HAZİRAN / 2025

BATI ADALET

ANKARA BATI ADLİYESİ DERGİSİ

AFETLER VE KAZALAR SONUCUNDA GERÇEKLEŞEN ÖLÜM VE YARALANMA OLAYLARI BAĞLAMINDA ETKİLİ SORUŞTURMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Av. Doç. Dr. Fahri Gökçen Taner

08

Devletin Yaşamı Koruma Yükümlülüğü **16**

Dr. Süleyman Özar

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi Kararlarında Yaşam Hakkı

Bağlamında Devletlerin Yükümlülükleri **20**

Mahmut Ateş

Yangın Sigortası Genel Şartlarına Göre Teminat Dışındaki Durumlara

Kısa Bir Bakış **26**

Yusuf Demirci

Adaleti Kimden Beklemeli **36**

Dr. Harun MERT

Bu derginin basımında, yayımlanmasında, tasarımında ve posta hizmetlerinde hiçbir kamu harcaması yapılmamıştır. Tüm giderler reklam veren kurumlarca karşılanmaktadır.

İMTİYAZ SAHİBİ

Mustafa GÖKÇE

Ankara Batı Adliyesi Adına
Cumhuriyet Başsavcısı

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Dr. Süleyman ÖZAR Cumhuriyet Başsavcı Vekili

YAYIN KURULU

Dr. Süleyman ÖZAR Cumhuriyet Başsavcı Vekili

Yusuf DEMİRCİ Ticaret Mahkemesi Başkanı

Mustafa Kemal DELİMEHMET Cumhuriyet Savcısı

Fatma Şimşek AKDAŞ Cumhuriyet Savcısı

Muhammed Kerem ÇÖMEZ Hâkim

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Fatma TORUN Yazı İşleri Müdürü

EDİTÖRLER

Musa AYGÖR Bilgisayar İşletmeni

Yalçın BORA Bilgisayar İşletmeni

YAYIN TÜRÜ VE SÜRESİ

Yerel Süreli Yayın, 6 ayda bir ücretsizdir.

BASIM TARİHİ

Ocak 2025

TASARIM

Jargon Reklam Ajansı LTD. ŞTİ.

info@jargon.com.tr

BASIM YERİ

7 Punto Tasarım Matbaacılık Pro. Org.

Basım ve Reklam Hizm. LTD. ŞTİ.

Zübeyde Hanım Mah. Kazım Karabekir Cad. Koyunlu

İş Hanı No: 95/64 06070 İskitler, Altındağ/ANKARA

Tel: 0312 342 42 55

e-mail: bilgi@7punto.com

YÖNETİM YERİ

Oğuzlar Mahallesi Prof. Dr.

Necmettin Erbakan Caddesi No:52

Etimesgut/ANKARA

Tel: 0312 246 40 00

e-mail: ankarabaticbs@adalet.gov.tr

Eserlerinizin **BATIADALET** dergisinde yayınlanması için ankarabaticbs@adalet.gov.tr e-posta adresine gönderebilirsiniz.

Dergimizde yayınlanan eserlerin sorumluluğu eser sahiplerine aittir ve telif ücreti ödenmez.

BATIADALET
ANKARA BATI ADLİYESİ DERGİSİ

AFETLER VE KAZALAR SONUCUNDA GERÇEKLEŞEN ÖLÜM VE YARALANMA OLAYLARI BAĞLAMINDA ETKİLİ SORUŞTURMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

AV. DOÇ. DR. FAHRİ GÖKÇEN TANER

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku ABD Öğretim Üyesi

Kaza ve afetlerde insanların ölen insanların fotoğraflarına bakmaktan, "bir sonraki kim olacak" endişesiyle yaşamaktan ve sevdiklerini kaybeden insanların yaşlarıyla sorumlulara hesap sorma kavgası arasında kaldığını görmekten hepimiz yorulmuş olmalıyız.

Bu yorgunluk hissiyle kaleme aldığım bu kısa yazıda, afetler ve kazalar sonucunda gerçekleşen ölüm ve yaralanma olayları bağlamında etkili soruşturma yükümlülüğünü ve cezasızlığın önlenmesine yönelik mekanizmaları ceza muhakemesi hukuku ve insan hakları hukuku kesişiminde ele almaya çalışacağım.

I. ETKİLİ SORUŞTURMA YÜKÜMLÜĞÜNE İLİŞKİN TEMEL İLKELER

Soruşturmanın asli amacı yaşam hakkını koruyan iç hukuk kurallarının etkili uygulanabilmesini ve sorumluların hesap verebilirliğini

teminat altına almaktır.¹ Devlet, resmî ve etkili bir soruşturmaya gerçekten ne olduğunu anlamaya yönelik bir teşebbüste bulunmalıdır.² Zira devletler, insan yaşamını tehlikeye atan ve ona zarar veren davranışları cezasız bırakamaz.³ Zamanla AİHM, Sözleşme'nin 2. maddesinden doğan etkili bir soruşturma yapma yükümlülüğünün, maddi yükümlülükten ayrı, bağımsız bir yükümlülük haline geldiği şeklinde içtihat oluşturmuştur. AİHM'nin ilk kez Assenov/Bulgaristan başvurusunda belirttiği üzere⁴ etkili soruşturma yükümlülüğü, yaşam hakkında olduğu gibi işkence ve insanlık dışı muamele yasağı bakımından da geçerlidir ve kişileri bu tür muameleye karşı koruma şeklindeki maddi yükümlülükten bağımsızdır.⁵

1/ Bkz. HARRIS David - O'BOYLE Michael - BATES Ed - BUCKLEY Carla - WARBRICK Colin - KILKELLY Ursula - CUMPER Peter - ARAI Yutaka - LARDY Heather: *Law of the European Convention on Human Rights*, New York 2009, s. 49.

2/ Bkz. CASIBBA Fabio - COLELLA Angela: "Proibizione della tortura", *Corte Strasburgo e Giustizia Penale içinde, a cura di Giulio Ubertis e Francesco Viganò*, Torino 2016, s. 85.

3/ ZIRULIA Stefano: "Diritto della vita", *Corte di Strasburgo e giustizia penale içinde, a cura di Giulio Ubertis e Francesco Viganò*, Torino 2016, s. 55.

4/ HARRIS-O'BOYLE-BATES-BUCKLEY vd.: s. 109.

5/ DOĞRU Osman - NALBANT Atilla: *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar*, C. 1, Ankara 2012, s. 171.

AIHM, usuli yükümlülük (procedural obligation) kavramını ilk olarak yaşam hakkı bağlamında devlet görevlilerinin güç kullanması sonucunda gerçekleşen ölüm olayları neticesinde geliştirmiştir. İlk olarak McCann kararında ortaya çıkan bu yükümlülük, günümüze kapsamı genişleyerek gelmiştir. Böylece gözetiminde ölüm olayları, faili meçhuller, kayıplar ve işkence iddiaları, zamanla bu yükümlülük altında kendilerine yer bulmuşlardır.⁶ İnceleme konumuz olan afet ve kazalar sonucunda gerçekleşen ölüm olayları da, kusurluluk şekli ister taksir, ister olası kast olsun, bu bağlamda ele alınmaktadır.

Bu yükümlülük 2. madde açısından doğal olmayan her ölüm olayı bakımından mevcuttur. Söz konusu yükümlülük aynı zamanda önemli görülen hak ihlalleri bakımından, AIHS'nin 13. maddesinin de bir gereğidir.⁷ Failin, güvenlik güçleri, kamu görevlisi veya üçüncü kişiler olması söz konusu yükümlülük bakımından tek başına belirleyici değildir.⁸

6/ KORFF Douwe: *Right to life*, Belçika 2006, s. 35 ve 36.

7/ HARRIS-O'BOYLE-BATES-BUCKLEY vd.: s.48; KARAN Ulaş: "Etkili Başvuru Hakkı", *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa içinde*, editör Sibel İnceoğlu, s. 451.

8/ GÖZÜBÜYÜK Şeref - GÖLCÜKLÜ Feyyaz: *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması*, 11. Bası, Ankara

Konu Türkiye Cumhuriyeti Anayasası bakımından ele alındığında dayanağın Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkı olduğu görülmektedir.

Etkili bir soruşturma; soruşturmanın re'sen başlamasını, soruşturma organlarının bağımsızlığını, delillerin gereği gibi toplanmasını, soruşturmanın makul bir özenle ve hızla yapılmasını ve soruşturmanın ilgililere sonuçların ise kamuoyu denetimine açıklığını gerektirir. Bu yükümlülük, bir sonuç değil bir araç (davranış) yükümlülüğüdür. Dolayısıyla mutlaka bir cezalandırmayı gerektirmemektedir.⁹ Önemli olan sorumluların cezalandırılması için gereken adımların atılmasıdır.

Belirtmek gerekir ki etkili soruşturma yapma yükümlülüğü, yalnızca soruşturma

2016, s. 173 ve 174; DOĞRU-NALBANT: s. 21; ZİRULİA: s. 53; CASIBBA-COLELLA: s. 85 ve 86; RENUCCI Jean-François: *Droit européen des droits de l'homme*, Paris 2012, s. 137, SOYER GÜLEÇ Sesim:

"Ceza Muhakemesi Hukukunda Soruşturmanın Etkinliği İlkesi ve Takipsizlik Kararları Üzerindeki Etkisi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 15, Y. 2013, s. 1393-1464.

9/ Ayrıntılı bilgi için bkz. SOYER GÜLEÇ: s. 1398 ve 1399; DOĞRU-NALBANT: s. 23-30; KARAN Ulaş: "Yaşam Hakkı", *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa içinde*, editör Sibel İnceoğlu, s. 115-135.

evresini işaret eden bir yükümlülük olmayıp, bünyesinde kovuşturmanın makul bir sürede ve hukuka uygun bir şekilde tamamlanması yükümlülüğünü de barındırmaktadır. Buna ek olarak bu yükümlülük idari soruşturmalar ve hukuk davalarını da kapsamaktadır.¹⁰ Anayasa Mahkemesi'nin kovuşturmanın makul sürede tamamlanmadığı hallerde de etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlali nedeniyle ihlal kararları verdiğini ifade etmek gerekir.¹¹

Etkili Soruşturma Yükümlülüğünün Unsurları

II. SORUMLULARIN BELİRLENMESİ VE ÇOK SANIKLI DAVALARDAN KAÇINILMASI

Cezanın caydırıcılığı, onun kaçınılmaz olmasına bağlıdır. Dolayısıyla bir suçun faili, cezanın ağırlığından çekindiğinde değil, bu kişi suç işlemeyen önce sonunda yakalana-

10/ DOĞRU Osman: "AİHS'nin 2. Maddesine Genel Bir Bakış: Uygulanabilirlik, İspat Standartları ve Devletin Yükümlülükleri", *Bireysel Başvuru Yuvarlak Masa Toplantıları içinde, Editörler: Musa Sağlam - Serdar Güleler - Recep Kaplan, s. 14.*

11/ Taksirle ölüme sebebiyet verme suçuna ilişkin davanın zamanasımına uğradığı bir olay hakkında bkz. Filiz Aka başvurusu, T. 10/6/2015.

cağını ve ceza alacağını bildiği zaman ceza caydırıcı hale gelir. Bu husus yaklaşık 250 yıl önce, modern ceza hukukunun kurucularından olan Beccaria tarafından ortaya konulmasına rağmen,¹² halen toplum tarafından iyi anlaşıldığını söylemek güçtür.

Bir afet veya kaza söz konusu olduğunda, gerçekleşen ölüm ve yaralanma olaylarından kimlerin sorumlu olduğunu belirlenmesi gündeme gelir. Büyük resmin içinde; olayla bir şekilde bağlantısı olan ancak ortaya çıkan neticelerden sorumlu tutulacak ölçüde sorumluluğu bulunmayan bireyler olduğu gibi, olayın asli sorumluları da vardır. Soruşturma belirli bir olgunluğa geldiği zaman bu kişilerin birbirinden ayrılması son derece önemlidir.¹³ Çok sayıda sorumlunun ve suçtan zarar görenin olduğu davalarda, kovuşturma evresine geçildikten sonra sorumluluğun bireyselleştirilmesi ve davanın yönetilmesi oldukça güçleşmekte ve bir noktadan sonra ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesini ihlal eden sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle etkili bir ceza soruşturmasında sorumlu olanların belirlenmesi, diğer şüpheliler hakkında ise kovuşturmayla yer olmadığı kararı verilmesi gereklidir.

12/ BECCARIA, Cesare: *Dei delitti e delle pene*, Milano 2003, s. 78.

13/ Etkili soruşturma yükümlülüğü bağlamında ihlal kararı verilmeyen aynı olaydan kaynaklanan başvurular için bkz. Aysel Gezer ve diğerleri başvurusu, 02.11.2023, § § 143-161; Adem Kilit ve diğerleri başvurusu, 21.11.2023, § 137-140; (Adalet İlik ve diğerleri başvurusu, 21/11/2023, § 155-177; (Ahmet Mutluer ve diğerleri başvurusu, 21.11.2023, § 142-160) (Manisa'nın Soma ilçesinde madende gerçekleşen patlama sonucunda 301 kişinin öldüğü olay sonrasında yapılan ceza yargılaması sonrasında yapılan başvurular)

Cezai olarak sorumlu olduğu kabul edilen kişiler, şüpheli statüsünü aldıkları andan itibaren adil yargılanma hakkına ilişkin teminatlardan faydalanmaya başlarlar. Bu tür soruşturmalarda ve sonrasında açılan kamu davalarında, sıklıkla birbirlerini suçlayan ve sorumluluğun diğer sanıkta veya bir üçüncü kişide olduğunu ileri süren savunmalarla karşılaşmaktadır. Kovuşturma evresinde bu bağlamdaki en önemli güvencelerden biri şüphesiz ki gerekçeli karar hakkıdır. Bu noktada ilgililerin gerçekleşen neticeden sorumlu olmadıklarına ilişkin savunmaları değerlendirilirken, mahkemelerin davanın sonucu üzerinde belirleyici olabilecek hususlara gerekçeli kararda makul bir cevap vermeleri gerekir.¹⁴

Ceza hukuku bağlamında yapılan tespitler aynı zamanda tazminat sorumluluğu konusunda da önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle soruşturma ve kovuşturmada sorumluların tespiti konusunda ortaya çıkan eksiklikler tazminat davalarındaki durumu da doğrudan etkileyebilir. Bu tür durumlarda ceza soruşturmasında yapılan tespitler tazminat davası bakımından belirleyici olduğundan,¹⁵ ilgilinin yalnızca ceza hukukuna ilişkin yolları tükettikten sonra Anayasa Mahkemesine başvurusu mümkündür ve bu durumdaki bir kişiden tazminat davası yolunu da tüketmesi beklenemez.¹⁶

III. HAKLARINDA KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞI KARARI VERİLEN KİŞİLERLE İLGİLİ BAŞVURU YOLLARI

Cumhuriyet savcılığı yaptığı soruşturmanın sonunda kamu davası açabileceği gibi, kovuşturmaya yer olmadığı kararı da vere-

14/ Taksirle ölüme sebebiyle veremeye sonuçlanan bir iş kazası bağlamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilen bir iş güvenliği uzmanı bağlamında bkz. Emre Kaya başvurusu, 03.10.2024, § 23-33.

15/ Hukuk ve ceza mahkemeleri arasında kusurlu ilişki ve kusurluluk kavramı bağlamındaki değerlendirmeler için bkz. ERKUMAY, Müjde - TANER, Fahri Gökçen: Kusur Kavramının Haksız Fiil ve Klasik Suç Öğretisine Göre Suç Bakımından Karşılaştırılması, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, Y. 2024; C. 12, S. 2, 148-151.

16/ Birden fazla aracın karıştığı bir trafik kazasında ceza soruşturmasında ikinci sürücünün kimliği tespit edilmediği için tazminat davasındaki husumetin yöneltileceği sorumluların netleştirilmemesi nedeniyle olaydaki sorumlulukların belirlenmesine ve zarara ilişkin uygun giderim sağlanmasına imkân veren tazminat yolunun etkililiği zedelendiğinden başvuru yolunun bulunmasından sonra bireysel başvuruda bulunmasının beklenemeyeceği ve yaşam hakkının usuli boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılan bir karar için bkz. Aydin Keskin başvurusu, 17.11.2021, § 51-54.

bilir. Aynı şekilde ihbar veya şikâyete konu edilen bazı ilgililer hakkında hiç soruşturma yapılmamış ve soruşturma yapılmasına yer olmadığı kararı da verilmiş olması mümkündür. Bu kararlar yargısal değil, adli-idari nitelik taşıyor.

Savcılık makamının kararının yerinde olup olmadığının denetimi, ilgili tarafından açılan kovuşturma davası yoluyla sulh ceza hâkimliği tarafından yapılmaktadır. CMK'nin 173. maddesinde düzenlenen bu yol kanunda, yerinde olmayan bir biçimde "itiraz" olarak adlandırılmaktadır. Etkili bir ceza soruşturmasının yargısal teminatı olan kovuşturma davası, esas olarak tali bir ceza davasıdır. Bu kurum, kamu davasının mecburiliği ilkesinin gereği gibi uygulanıp uygulanmadığını denetlemek üzere kabul edilmiştir.

Kovuşturma davası sonucunda Cumhuriyet savcılığının kararı yerinde görülürse, suçtan zarar görenin önüne birbirinden bağımsız iki yol çıkar. Bunlardan biri herhangi bir süreye bağlı olmayan kanun yararına bozma, diğeri ise öğrenme anından itibaren otuz gün içinde başvurulması gereken Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvurudur.

A. Kanun Yararına Bozma ve Bireysel Başvuru Süresi

Anayasa'nın 148/3. maddesinde görüldüğü üzere bireysel başvuru yolu için olağanüstü kanun yollarının tüketilmesi gerekmez. Zira bu yollardan hiçbirinin işletilmesinde, başvuru belirleyici etken değildir. Dolayısıyla kişinin tamamen kendi ihtiyarında olmayan bir yolu tüketmesi beklenemez. AİHM içtihadı da bu yöndedir.¹⁷

Ancak bu noktada bireysel başvuru süresinin kaçırılmaması açısından dikkat edilmesi gereken bir başka husus vardır. Bir yolun tüketilmesi ihtiyari ise, o yol başvuru süresinin işlemlerini engellemez. Dolayısıyla kovuşturmaya yer olmadığı kararına karşı bireysel başvuru süresi, kararın öğrenilmesiyle birlikte işlemeye başlayacaktır. Eğer kişi aynı zamanda CMK'da yer alan olağanüstü kanun yollarına ilişkin başvuru yapmak istiyorsa, bu başvuruyu da bireysel başvurudan bağımsız olarak yapmalıdır.

Yargıtay'ın da yerleşik uygulaması, sulh ceza hâkimliği tarafından kovuşturma davası üzerine verilen kararın CMK'nin 309/4-a maddesi uyarınca kanun yararına bozulabileceği yönündedir.

17/ SİRİN Tolga: Türkiye'de Anayasa Şikâyeti, İstanbul 2013, s. 509.

Anayasa Mahkemesinin içtihadı uyarınca bireysel başvuru süresi öğrenme ile başlamaktadır. Kovuşturmaya yer olmadığı kararları ilgiliye tebliğ edildiğinden en olağan öğrenme şekli tebligattır. Ancak bunun öncesinde kararın UYAP üzerinden okunması veya başka bir şekilde öğrenilmesi söz konusu olduğunda, bu öğrenme ispat edilebilir olduğu takdirde süre buna bağlı olarak başlar.

B. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru

Etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edilmesine yol açan çeşitli olasılıklar bağlamında Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılması mümkündür.¹⁸ Biz burada verilen ihlal kararlarını aşağıdaki şekilde ikiye ayırarak aktarmak istiyoruz. Bu kararlar benzer olaylarda yakınlarını kaybeden veya yaralanan kişiler için yol gösterici niteliktedir. Kamuoyu tarafından bilinen büyük kaza ve afetlerde, başvurunun hangi olayla ilgili olduğu parantez içinde belirtilmiştir.

1. Kamu Görevlileri Hakkında Soruşturma İzni Verilmemesi

Soruşturma izni verilmesi, bazı suçlar bakımından öngörülen bir ceza muhakemesi şartıdır. İzin, kamu davası açılmasında kamu yararı bulunup bulunmadığı konusunda, kanunun yetkili kıldığı makamın yaptığı irade açıklamasıdır.¹⁹ Böylece kamu görevlisi asılsız isnatlardan korunmakta ve görevini gereği gibi yerine getirmesi güvence altına alınmış olmaktadır. Bu nedenle idarenin soruşturma iznine yönelik kararı, idari yargı denetimine tabi bir karardır.

Ancak Türkiye’de özellikle izin verilmesine ilişkin kararlarda, idarenin takdir yetkisini her zaman hukuka uygun biçimde kul-

landığını söylemek mümkün değildir. Nitekim ortada ciddi şüpheler bulunmasına rağmen, kamu görevlilerinin izin yokluğu nedeniyle soruşturulamaması, AİHM tarafından Türkiye aleyhine pek çok ihlal kararı verilmesine yol açmıştır.²⁰ Bu sorunların bir kısmı mülga Memurin Muhakematı Kanunu’ndan kaynaklanmaktaydı. 1999 yılında bu Kanun’un yerini alan 4483 sayılı Kanun ise, mevcut sorunların ancak bir kısmını çözebilmiştir.²¹ İzin verilmesi gereken hallerde hukuka aykırı olarak izin verilmemesi, kamuoyunda da bu kurumun bir sorumsuzluk sağlama ve kişiyi yargılanmaktan kurtarma mekanizması olarak anlaşılmasına yol açmaktadır.²² Anayasa Mahkemesi bu hususu şu şekilde ifade etmektedir:

“Gerek idari nitelikteki ön incelemenin gerekse soruşturma izni verilmemesi işlemine karşı yapılan itirazları değerlendiren idari yargı organlarınca yapılacak inceleme ve değerlendirmelerin soruşturma izni prosedürünün ceza yargılamasının işleyişini geciktirecek ve soruşturmanın etkin şekilde yürütülmesine engel olacak şekilde uygulanmasına ya da kamu görevlilerinin ceza soruşturmasından muaf tutulduğu izlenimi oluşmasına izin vermeyecek şekilde yapılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.”²³

Serpil Kerimoğlu ve diğerleri başvurusunda 2001 yılında meydana gelen Van depreminin ardından meydana gelen artçı sarsıntılardan birisi, depremden hasar gören Bayram Otel’in yıkılmasına yol açmış ve Selman Kerimoğlu da bu olayda hayatını kaybetmiştir. Konuya ilişkin soruşturmanın, Van valisi ve AFAD yetkilileri hakkındaki “ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma” suçuna ilişkin bölümünü yürütme yetkisi Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’ndadır. Ancak savcılık iddiaları etkili bir şekilde araştırmaksızın işleme koymama kararı vermiştir. Ayrıca bu karara karşı mevzuatta öngörülen bir başvuru yoktur. Bu başvuruda Anayasa Mahkemesi bu iki gerekçeye dayanarak etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.²⁴ Burada ihlalin bir kaynağının da kanunun düzenlemesi olması dikkat çekicidir.

Erdinç Eroğlu ve diğerleri başvurusuna konu olan olayda bir reklam şirketinde çalışan işçinin kullandığı metal merdivene, hasta-

20/ KARAN: Etkili Başvuru Hakkı, s. 454.

21/ TEZCAN Durmuş - RUHAN Erdem Mustafa - SANCAKDAR Oğuz - ÖNOK Rifat Murat: İnsan Hakları El Kitabı, 6. Bası, Ankara 2016, s. 109.

22/ Benzer eleştiriler için bkz. SOYER GÜLEÇ: s. 1421 ve 1422.

23/ Derya Özben ve diğerleri başvurusu 21.09.2023, § 74; Dilek Genç ve diğerleri başvurusu, 01.02.2018, § 78.

24/ Serpil Kerimoğlu ve diğerleri başvurusu, 17.09.2013, § 84-86.

18/ Ayrıntılı bilgi için bkz. TANER, Fahri Gökçen:

“Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararına Karşı Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvuru: Dar, Sarp ve Kısmen Açık Bir Yol”, TBB, Y. 2018, S. 135, s. 126. vd.

19/ KUNTER Nurullah - YENİSEY Feridun - NUHOĞLU Ayşe: Ceza Muhakemesi Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2006, s. 90 ve 91; CENTEL Nur - ZAFER Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, 13. Bası, İstanbul 2016, s. 666.

yol açabilir.²⁹ Bu bağlamda Necla Kara ve diğerleri başvurusu iyi bir örnektir. Başvuruya konu olan olayda; yapı kullanma izni bulunmayan, ticari amaçla kullanılan ve izinsiz patlayıcı madde üretimi yapılan binada meydana gelen patlama sonucu yirmi bir kişi ölmüş ve çok sayıda kişi yaralanmıştır. Olay nedeniyle başlatılan soruşturmada bir kamu görevlisi hakkında zamanaşımından düşme, diğer bazı kamu görevlileri hakkında da hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

CMK'da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi açısından suçlar bağlamında herhangi bir sınırlama yoktur. Bu olayda denetim yükümlülüklerini ihmal ederek çok sayıda kişinin ölümü ve yaralanması yönünden ihmali bulunan kamu görevlileri hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilerek, "bu tür bir eylemin hiçbir şekilde hoş görülemeyeceğini göstermek yerine bu eylemin sonuçlarını olabildiğince aza indirgenmesine yol açmış, sanıklar açısından caydırıcılık ile mağduriyet açısından etkili giderim sağlanmamıştır".³⁰ Başvuruda Anayasa Mahkemesi yaşam hakkının hem maddi hem usuli boyutunun ihlal edildiğine karar vermiştir. Karar, Anayasa Mahkemesinin işkence ve kötü muameleye tolerans gösterilmemesi gerektiği ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının bu açıdan cezasızlığa yol açtığı yönündeki içtihatına paralel niteliktedir.

Atilla Akdeniz ve diğerleri başvurusunda ise, cezaevinde tutuklu olan iki çocuğun

^{29/} Necla Kara ve diğerleri başvurusu, 15.03.2022.

^{30/} Necla Kara ve diğerleri başvurusu, § 109.

buldukları koşuğa kasten çıkardıkları yangın sonucunda öldükleri olayda, "Ceza İnfaz Kurumu yetkililerinin, mahpusların yaşamını koruma konusunda yüklenen dikkat ve özen yükümlülüğünü yerine getirmediği, yangının çıkmasında ihmallerin bulunduğu ve bu ihmallerin basit bir dikkatsizliği veya değerlendirme hatasını aştığı anlaşılmasına karşın" bu kişiler hakkında kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmesi, yaşama hakkının usuli boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesine yol açmıştır.³¹

Rabia Nur Yazıcı ve Selma Kocapiçak, başvurusuna konu olan olayda ise Samsun genelinde meydana gelen aşırı yağış nedeniyle Canik ilçesi sınırları içinde bulunan Kuzey Yıldızı TOKİ konutları kapıcı dairesini su basması sonucu, başvuruçuların yakınları hayatlarını kaybetmişlerdir. Olayda bilirkişi raporlarına göre kusurları tespit edilen bir kısım kamu görevlisi hakkında kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmiştir. Bu olayda idari ve yargısal merciler tarafından yapılan değerlendirmeler ve kamu makamlarının sorumluluklarını ortaya koyan verilere rağmen, Başsavcılık tarafından DSİ yetkilileri hakkında şüphelilerin beklenen özeni göstermediğine dair bir olgunun ve dolayısıyla kendilerine yüklenecek ihmal ve kusur bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmesi yaşam hakkının usuli boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesine yol açmıştır.³²

^{31/} Atilla Akdeniz ve diğerleri başvurusu, 15.09.2021, § 79-86.

^{32/} Rabia Nur Yazıcı ve Selma Kocapiçak başvurusu, 09.06.2020, § 100-104. (Samsun Canik ilçesindeki selde gerçekleşen ölümler sonucunda kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmesi üzerine yapılan başvuru)

